

Genişleme ile İstikrar ve Ortaklık Sürecine İlişkin Konsey Kararları

Genel İşler Konsey toplantısı

Brüksel, 18 Haziran 2019

TÜRKİYE

30. Konsey, AB'nin kilit bir ortak olan Türkiye ile ilişkilerine verdiği önemi yeniden teyit eder. Konsey, açık bir diyalog sürecinin devam ettirilmesine, ortak güçlüklerin ele alınması ve göç, terörle mücadele, ekonomi ve ticaret gibi ortak ilgi alanlarında işbirliği yapılmasına bağlılığını korumaktadır. 4 yılın ardından Mart 2019'da yapılan AB-Türkiye Ortaklık Konseyi toplantısı, AB-Türkiye ilişkilerinin durumuna ilişkin değerlendirme yapma imkanı sunmuştur.

31. Konsey, Türkiye'nin yaklaşık 4 milyon mülteciye ev sahipliği yapmak ve bu mültecilerin ihtiyaçlarına karşılık vermek üzere halen göstermekte olduğu önemli çabaları takdirle karşılamaktadır. Ege Denizi'nde düzensiz ve tehlikeli geçişlerin azaltılmasını ve insanların denizden kurtarılmasını sağlayan AB-Türkiye Bildirisi'nin uygulanmaya devam etmesi, her iki tarafın da menfaatine olup düzensiz göçün durdurulması bakımından büyük önem arz etmektedir. AB ile ortak sınırlarda sınır yönetiminin güçlendirilmesi öncelikli mesele olmaya devam etmektedir. AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşmasının tüm Üye Devletlerle eksiksiz ve etkili biçimde uygulanması beklenirken Üye Devletlerle mevcut ikili geri kabul anlaşmaları ve benzeri anlaşma hükümleri, layıkıyla hayata geçirilmelidir. Adalet ve iç işleri konularında tüm Üye devletlerle işbirliği yapılması önemini korumaktadır.

32. 15 Temmuz darbe girişimini şiddetle kınadığı ve Türk halkı ile dayanışmanın ve Türkiye'nin demokratik kurumlarına tam desteğin ifade edildiği Temmuz 2016'da yayımlanan kararlarını hatırlatırken, Konsey darbe girişimi sonrası resmi makamlarca alınan tedbirlerin orantısız ölçeği ve kapsamına dair ciddi endişelerini defaatle dile getirmiştir. Konsey, OHAL'in kaldırılmasından sonra dahi bu tedbirlerden bazılarının halen uygulamada olmasından duyduğu derin endişeyi ifade eder. Konsey, Türkiye'nin kabul ve taahhüt ettiği uluslararası standart ve yükümlülükleri hatırlatır. Konsey, bu olumsuz hususların tümünün derhal tersine çevrilmesi yönünde Türkiye'ye yapmış olduğu çağrıyla yineler.

33. Konsey özellikle hukukun üstünlüğü ve ifade özgürlüğü de dâhil olmak üzere temel haklar [alanlarında] devam eden ve derin kaygı yaratan gerilemeyle ilgili olarak endişe duyar. Gazetecilere, akademisyenlere, milletvekilleri dâhil siyasi parti mensuplarına, insan hakları savunucularına, sosyal medya kullanıcılarına ve temel hak ve özgürlüklerini kullanan diğerlerine yönelik devam eden kısıtlamalar, gözaltılar, hapis cezaları ve diğer tedbirler ile yargının bağımsızlığı ve işleyişiyle ilgili süregelen kötüleşme tasvip edilemez. Sivil toplum örgütü üyelerinin meşru ve yasal faaliyetlerini hedef alan son yargı süreçleri ciddi endişelere yol açmaktadır. Türkiye'nin bu olumsuz gelişmeleri ve Komisyon'un raporunda ifade edilen diğer birçok ciddi eksikliği ve konuyu acilen ve etkin bir şekilde ele alması gerekmektedir. Konsey Reform Eylem Grubu'nun yeniden toplanmasını olumlu olarak kayda geçirir ve Türkiye tarafından taahhütlerini uygulamak ve net ve somut neticeler sunmak için kararlı ve somut adımlarla sürdürülmesi gereken Yargı Reform Stratejisi'nin kabulünü de kayda geçirmektedir. Türkiye, Avrupa Konseyi ve ilgili organları ve kurumlarıyla olan işbirliğini de hızlandırmalı; [bu organlar ve kurumlar] tarafından ortaya konulan temel tavsiyeleri ele almalı ve AIHS'nin 46. maddesi uyarınca, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin tüm kararlarını uygulamalıdır. Konsey, Türk Anayasasında yeni başkanlık sisteminin tesis edilmesine dayanak oluşturan son değişikliklerin Venedik Komisyonu tarafından eleştirel bir şekilde değerlendirildiğini ve pek çok eski denge ve denetleme unsurunu ortadan kaldırarak kuvvetler ayrılığını tehlikeye düşürdüğünü hatırlatır. Konsey, özgür, adil ve şeffaf **seçimlerin** taşıdığı hayati önemi hatırlatır. Konsey, ayrıca bir yandan Mart 2019 belediye seçimlerindeki yüksek katılım oranını memnuniyetle karşılarken, aynı zamanda özellikle Yüksek Seçim Kurulu'nun son dönemdeki kararları bağlamında, seçim sürecinin hukukiliği ve bütünlüğüne saygıya ilişkin ciddi kaygılarını ifade eder.

34. Ekonomik reformlar konusunda Konsey, ekonomik faaliyette süregelen daralmayı ve ülkede piyasa ekonomisinin işleyişiyle ilgili daha derin kaygıları kaydeder. Ekonomik ve Mali Diyalog Ortak Kararlarına paralel olarak Konsey, Türkiye'yi mali şeffaflığı ve güvenilirliği artırmaya, yabancı sermayenin serbest

dolaşımını engelleyen tedbirleri kaldırmaya, fiyat belirleme sürecindeki devlet etkisini azaltmaya ve hukukun üstünlüğünün güçlendirilmesi de dâhil olmak üzere iş ortamını iyileştirmeye çağırır. Kamu alımlarında da dahil olmak üzere, AB-Türkiye Gümrük Birliği ile uyumlu olmayan ticaret engelleri veya eşdeğerleri kaldırılmalıdır.

35. Konsey, Türkiye'den **iyi komşuluk ilişkilerine**, uluslararası anlaşmalara ve gerekirse Uluslararası Adalet Divanı'na başvurarak ihtilafların barışçıl çözümüne kati surette bağlılık beklemeye devam eder. Konsey, Türkiye'nin Doğu Akdeniz ve Ege Denizi'nde devam eden yasadışı eylemlerini şiddetle kınayan 22 Mart 2018 tarihli AB Hükümet ve Devlet Başkanları Konseyi kararları da dâhil olmak üzere, önceki AB Hükümet ve Devlet Başkanları ve Bakanlar Konseyi kararlarını hatırlatır ve bir kez daha teyit eder. Konsey, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki mevcut yasadışı sondaj çalışmaları konusunda ciddi kaygılarını dile getirir ve Avrupa Birliği'nin bu tür faaliyetlerin durdurulması konusunda yaptığı müteaddit çağrılara Türkiye'nin henüz cevap vermemesini esefle karşılar. Konsey, bu tür yasadışı eylemlerin AB-Türkiye ilişkileri kapsamında derhal doğurduğu ciddi olumsuz etkilerin altını çizer. Konsey Türkiye'yi itidal içinde hareket etmeye, Kıbrıs'ın egemenlik haklarına saygı göstermeye ve bu tür eylemlerden kaçınmaya çağırır. AB, gelişmeleri yakından izleyecek olup, Kıbrıs ile tam dayanışma içinde ve uygun şekilde yanıt vermeye hazırdır. Konsey, Komisyon'u ve Avrupa Dış İlişkiler Servisi'ni, gecikmeden uygun önlemlerin alınmasına yönelik seçenekleri sunmaya davet eder.

Bunların yanı sıra, Konsey, 11 Aralık 2006 ve 26 Haziran 2018 tarihli kararlarında belirtildiği ve ardından AB Hükümet ve Devlet Başkanları Konseyi tarafından onandığı üzere ve ayrıca 21 Eylül 2005 tarihli Deklarasyonda ifade edildiği üzere, Türkiye'yi Müzakere Çerçeve Belgesi kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmeye çağırır. Buna, Ortaklık Anlaşması Ek Protokolünün tüm Üye Devletlere eksiksiz ve ayırım gözetmeyen bir şekilde uygulanması da dâhildir. Konsey, tüm Üye Devletlerin tanınmasının zaruri olduğunu yineler. Türkiye, iyi komşuluk ilişkilerine zarar veren tehditlerden ve eylemlerden kaçınmalı, Kıbrıs Cumhuriyeti ile ilişkilerini normalleştirmeli ve tüm AB Üye Devletlerinin karasuları ve hava sahaları üzerindeki egemenliğine ve ayrıca – başka hususların yanı sıra AB hukuku ve UNCLOS dahil uluslararası hukuk uyarınca, doğal kaynaklarını araştırma ve kullanma hakkını da içeren- egemenlik haklarına saygı göstermelidir. AB, Kıbrıs sorununun kapsamlı bir çözüme ulaştırılmasına olan tam bağlılığını sürdürmektedir. Bu bağlamda Konsey, Türkiye'nin, ilgili BM Güvenlik Konseyi kararlarına uygun olarak BM çerçevesinde ve AB'nin üzerine inşa edildiği ilkeler ve müktesebat doğrultusunda, dış unsurları da dahil olmak üzere böyle bir çözümü taahhüt etmesinin ve katkıda bulunmasının son derece önemli olduğunu hatırlatır.

36. Konsey, Türkiye'ye AB'nin Ortak Dış ve Güvenlik Politikasına tedricen uyum sağlama ve öncelikli bir husus olarak süregelen olumsuz eğilimi tersine çevirme çağrısını yineler ve Üye Devletlerin uluslararası kuruluşlara katılımı konusundaki tutumunu hatırlatır.

37. Konsey, Türkiye'nin Avrupa Birliği'nden uzaklaşmaya devam ettiğini not eder. 26 Haziran 2018 tarihli kararlarını hatırlatan Konsey, bu nedenle Türkiye'nin katılım müzakerelerinin fiilen durduğunu, başka fasılların açılmasının veya kapanmasının değerlendirilmediğini ve AB-Türkiye Gümrük Birliği'nin güncelleştirilmesine yönelik başka bir çalışmanın öngörülmediğini kaydeder.